

8. mezinárodní didaktická konference v Praze
Nové aspekty v didaktice mateřského jazyka
11.–12. října 2022
ANOTACE PŘÍSPĚVKŮ

Text neprošel jazykovou úpravou. Pro snadnější vyhledávání jednotlivých příspěvků je užito abecedního řazení jmen autorů a neuvedení jejich titulů, za což se omlouváme.

Adam, Robert

Slovotvorba ve výuce ČJ na ZŠ na příkladu učebnicové řady nakl. Nová škola

Konferenční příspěvek analyzuje výklady o slovotvorbě i související cvičení v učebnicové řadě nakladatelství *Nová škola* pro 6.–9. ročník ZŠ a také v cvičebnicích *Opakujeme češtinu...*, které jsou s touto učebnicovou řadou úzce propojeny. Poukáže na nedůslednosti, odborná pochybení i problematické body didaktizace slovotvorného učiva a zamyslí se nad tím, k čemu by dané učivo na 2. stupni ZŠ mělo sloužit.

Balcerek, Helena

Umiejętności językowe uczniów szkół podstawowych – raport z badań (cz. 2.)

W swoim referacie zaprezentuję wyniki drugiej części badań kompetencji językowych uczniów szkół podstawowych (klasy: 4., 5., 6., 7.) przeprowadzonych w czerwcu 2022 r. w jednej z małych gmin na północy Polski (ad. referat dr hab., prof. ucz. Magdaleny Trysińskiej). Druga część badania poświęcona była diagnozie kompetencji tekstotwórczej. Zadaniem uczniów na każdym wskazanym poziomie było napisanie wypowiedzi w formie listu nieoficjalnego (do przyjaciela) na zadany temat. Oprócz realizacji formy uczniowie musieli wykazać się kompetencjami literacko-kulturowymi (odwołać się do wybranego tekstu kultury: książki, filmu, gry komputerowej). W badaniu uczestniczyli zarówno uczniowie rozwijający się prawidłowo, jak i z opiniami i orzeczeniami poradni psychologiczno-pedagogicznej. Umożliwiło to zaobserwowanie, czy nauczanie języka ojczystego w szkole powszechnej umożliwi uczniom sukcesywny rozwój badanych kompetencji. W diagnozie analizie poddane zostały poszczególne elementy warstwy tekstowej listu: komponenty gatunkowe, kompozycja, realizacja tematu (treść), styl, język, ortografia i interpunkcja.

Čechová, Marie

Stačí pouhá revize RVP?

Ptáme se, zda stačí pro zvýšení vzdělanosti v předmětu český jazyk a literatura pouhá revize RVP.

Nebo jde o něco jiného? Zatím bohužel různé diskuse napovídají, že jen málo jde o zvýšení vzdělanosti, ale o to, aby co nejvíce žáků dosáhlo tzv. středoškolského vzdělání, tj. maturity. V současné době připravovaná revize může jen záplatovat současný stav vzdělání. Změna plánovaná v nejbližší době nemůže být předem důkladně ověřena, nemohou být v krátkém čase

na ni připraveni učitelé ani učební pomůcky. Samozřejmě možná je dílčí úprava, ale souběžně s ní by měla probíhat dlouhodobě důkladně promyšlená (na výzkumu založená) změna.

Základem vyřešení současné situace není mnohými navrhovaná redukce učiva, vypouštění některých partií, ale restrukturační celého středoškolského vzdělávání. Výuka necht' v celém středoškolském systému představuje jednotnou soustavu, s promyšlenou návazností, každý stupeň školy ať odpovídá za splnění vymezeného cíle tak, aby i střední škola začala plnit to, co se od ní očekává: Prohlubovat chápání jazykového systému, pochopení základních jazykových kategorií, zdokonalovat vlastní vyjadřovací úroveň ve všech komunikačních sférách.

Restrukturalizaci vzdělávání v českém jazyce připraví odborný tým (složený z bohemistů orientujících se ve školské problematice, oborových didaktiků a zkušených učitelů), který bude pracovat nezávisle na momentální politické objednávce.

Doležalová, Eliška

Druhy vedlejších vět ve výuce mateřského jazyka

DOPLNIT

Friedrich, Michał

„Myśleniem można zajść bardzo daleko i w bardzo dziwne strony”. Krótkie formy literackie Stanisława Lema w dydaktyce języka ojczystego.

(‘With thinking one can go far, far away and to very strange sides’. Short literary forms by Stanisław Lem in didactics of native language).

Referat będzie dotyczył możliwości wykorzystania opowiadań, listów i esejów Stanisława Lema na lekcjach poświęconych literaturze i językowi. Zesłoroczny jubileusz setnych urodzin pisarza stał się okazją do licznych reinterpretacji, nowych analiz oraz ujęć komparatystycznych jego dzieł, jednak stosunkowo niewiele miejsca poświęcono przydatności tekstów Lema w dydaktyce szkolnej. Wydaje się, że w szczególności krótkie formy prozatorskie – tworzone przez autora *Solaris* przez całe życie – stanowią świetną okazję dla nauczycieli przedmiotów humanistycznych do zapoznania uczniów nie tylko z literaturą Science Fiction, lecz także z aspektami filozofii Lema, problematyką zjawisk językowych charakterystycznych dla jego dzieł, w szczególności neologizmów czy gier słów, a także z licznymi elementami humorystycznymi, dostrzegalnymi właśnie w opowiadaniach wielkiego pisarza oraz w jego korespondencji z Ewą Lipską, Sławomirem Mrożkiem czy Michaeliem Kandlem. Osobne miejsce w referacie poświęcone zostanie czeskim przekładom opowiadań Stanisława Lema.

(The paper will be dedicated to various possibilities of using novels, letters and essays by Stanisław Lem as the subjects of lessons of native language and literature. The anniversary of Stanisław Lem’s one hundred birthday became an occasion to many reinterpretations, new analysis and comparative researches, however usefulness of his masterworks in contemporary didactics doesn’t seem to be exploited enough. It seems that especially short forms of prose – created by the author of *Solaris* through all his lifetime – appears as splendid occasion to familiarize students with not only Science Fiction literature, but also with philosophical aspects of his works, problems of linguistic issues distinctive for Stanisław Lem, notably neologisms or ‘word games’ as well as with Lem’s humour noticeable in his short stories and in correspondence with writers such as Ewa Lipska, Sławomir Mrozek and Michael Kandel.

Separate place in the paper will be dedicated to Czech translations of Stanisław Lem's short stories).

Holanová, Radka; Hlaváčová, Lucie

Mediální výchova: od teorie k praxi. Nové pracovní listy pro předmět mediální výchova a vybraná data vztahující se k přidruženému výzkumu.

V červnu tohoto roku vyšla publikace *Mediální výchova: od teorie k praxi* autorského kolektivu z několika kateder Pedagogické fakulty UK a pracovníků FSV UK. Publikace má interdisciplinární charakter, autoři jsou zástupci lingvistických, humanitních, ale i přírodovědných oborů. Jedná se o soubor pracovních listů (s teoretickou oporou) pro účely předmětu Mediální výchova při výuce na základních i středních školách, ale i pro studenty na naší fakultě. V příspěvku představíme cíle, strukturu a témata publikace. Podrobněji se zaměříme na jeden z pracovních listů, k němuž jsme realizovali poměrně rozsáhlý výzkum věnovaný vlivu diskusních komentářů na sociálních sítích na utváření názorů čtenářů a na charakter jejich následných reakcí v diskusi. Cílem bylo zjistit, zda pozitivní a věcné komentáře podnítky konstruktivní diskusi a zda negativní nenávistné komentáře podnítky vznik dalších negativních a nenávistných komentářů. Sledovali jsme také, jak/zda se vyvíjí názor recipienta na předkládanou skutečnost. Toto téma je v mediální výchově, která je s výukou českého jazyka nerozlučně spjata, vysoce aktuální. Podněcování nenávisti v diskusních příspěvcích hraje velkou roli v oblasti kyberšikany, propagandy, v politickém i komerčním marketingu, a čím dál více také v oblasti kybernetické války.

Hurytová, Ivana

Subjektivní teorie o výuce mluvnice u učitelů českého jazyka na druhém stupni ZŠ

Moderní oborová didaktika mateřského jazyka předpokládá, že základním cílem výuky mateřského jazyka je komunikační cíl a že výuka mluvnice má při rozvoji komunikačních dovedností podpůrnou funkci. Tento axiom se odráží i v kurikulárních dokumentech. Výzkumy vyučovacích procesů však ukazují, že v praxi převládají gramaticko-normativní a formálně-kognitivní přístupy k jazykovému učivu a že výuka mluvnice je chápána sama o sobě jako cíl, namísto aby byla prostředkem. Příčiny této skutečnosti jsou různé, ale zejména z mezinárodního výzkumu lze vyvodit, že významný vliv mají tzv. subjektivní teorie učitelů (také známé jako učitelovo přesvědčení či teacher's beliefs).

Zkoumali jsme tento fenomén v realitě české školy. V návaznosti na pilotní výzkum, který jsme představili před dvěma lety, jsme pracovali s devíti učitelkami na druhém stupni ZŠ. V našem příspěvku představíme dosavadní výsledky výzkumu, který zpracovává nejen vlastní vyjádření učitelek, ale také srovnává jejich deklarovaná tvrzení s pozorováním jejich výuky. Výzkum je zaměřen na učitelskou koncepci komunikačně-funkčního přístupu a na postavení mluvnice v jazykovém vzdělávání

Chejnová, Pavla

Cizí slova v řečové produkci dítěte předškolního a mladšího školního věku

Příspěvek prezentuje výsledky longitudinálního výzkumu, založeného na analýze autentických dat. Zkoumaným subjektem je česky hovořící monolingvní chlapec. Analyzovány jsou

nahrávky dialogů subjektu v komunikaci s dospělými od věku 3;0 do věku 10;0 a rovněž deníkové záznamy, které jsou využívány jako doplňkový materiál. Autorka sleduje výskyt slov cizího původu v projevech dítěte. Sledována bude frekvence slov, míra jejich adaptace, správnost užití z hlediska významu, gramatické formy a výslovnosti. Výzkum se rovněž zaměří na to, z kterého jazyka jsou slova přejata a ve kterém sémantickém poli se nacházejí. Bude sledováno, jak probíhá vývoj u dítěte z hlediska osvojování přejatých slov. Byly vysledovány některé tendence, např. stoupající frekvence slov cizího původu v produkci dítěte v čase. Zajímavým faktorem je chybné skloňování, dítě nerespektuje odlišnost deklinačního paradigmatu a zařazuje lexém k prototypickým českým substantivním vzorům. Patrný je také posun v sémantických polích – zpočátku dítě užívá běžné adaptované lexémy, později se přidávají lexémy z angličtiny, spadající do slangu hráčů počítačových her a lexémy mládežnického sociolektu. S nástupem školní docházky se rovněž zvyšuje počet cizojazyčných termínů z různých oblastí, např. mezinárodní lingvistická terminologie.

Kováčová, Zuzana

Divergentnosť v aplikovaní psychodidaktických prístupov. (Porovnanie psychodidaktických prístupov na hodinách jazykovej výchovy a literárnej výchovy v reflexii intervenčného programu)

Aplikovanie psychodidaktických prístupov v školskej praxi rešpektuje povahu očakávaných kompetencií a charakter predmetu či jeho edukačných cieľov. Postupy, ktoré sú nevyhnutné z aspektu poznávania jazykového systému sa líšia od psychodidaktických prístupov, ktoré sú optimálne na hodinách literárnej výchovy. Na FF UKF sa v uplynulých rokoch realizoval APVV projekt, ktorého cieľom bolo dosiahnuť modernizáciu hodín literárnej výchovy, resp. Hodín čítania, a to tak v primárnom vzdelávaní, ako aj v nižšom stupni sekundárneho vzdelávania. Pre učiteľov bol vytvorený intervenčný program, ktorý poskytol na jednej strane istý objem nových poznatkov o vzťahu myslenia a učenia či zapamätávania u žiaka a na druhej strane mu dal 10 modelových hodín s komplexnou metodikou a nevyhnutnými pomôckami. Riešitelia majú k dispozícii kvantitatívne výsledky, ktoré po realizácii výskumu získali. Sprostredkované budú vo vzťahu k vyučovaniu slovenčiny jako materinského jazyka. V príspevku bude program bližšie predstavený a poukáže sa tiež na variabilitu niektorých modelov hodín so zakomponovanými psychodidaktickými postupmi. V programe sa akcentovali aktivity, ktoré mali vzbudiť záujem o literatúru tak bežného žiaka, jako aj žiakov, ktorí majú problém s rozumeným čítaním, a to aj v nižšom sekundárnom vzdelávaní.

Králová, Eliška

Prefixy a prefixoidy z klasických jazyků jako předpoklad porozumění cizím slovům (nejen) v češtině

Slovotvorné komponenty řeckého a latinského původu se velkou měrou podílejí na obohacování slovní zásoby češtiny i dalších evropských jazyků. S postupující globalizací nejen v terminologii rozličných vědních oborů, ale i v běžném životě můžeme sledovat vznik neologismů obsahujících latinské a řecké komponenty, jejich začleňování do slovní zásoby i postupné vymizení již neužívaných výrazů podle toho, jak se proměňuje společenský kontext. Znalost významu těchto morfémů může být přínosem pro porozumění podobně utvářeným slovům a motivuje mluvčí k vytváření vlastních nových pojmenování podle existujícího schématu. V příspěvku bych ráda nastínila především problematiku prefixů a prefixoidů z klasických jazyků, jejich postavení v českém jazykovém systému a didaktické zpracování.

Dobrá znalost těchto slovtvorných komponentů je často využívaným nástrojem, například v oblasti osvojování a rozšiřování slovní zásoby. V mezioborové didaktice to může být prostředek k užšímu propojení výuky češtiny a cizích jazyků, nebo k snazšímu pochopení základů odborné terminologie jiných předmětů.

Vzhledem k tomu, že výuka latiny a řečtiny na středních školách má spíše ustupující tendenci, jeví se jako důležité, aby na problematiku těchto slovtvorných komponentů upozorňovali žáci zejména učitelé češtiny a druhého jazyka. V anglofonním prostředí se velmi často setkáváme s detailním didaktickým zpracováním na všech stupních vzdělávání. V českém kontextu je však spíše opomíjená.

Liptáková, Ludmila; Gogová, Eva

Výskum inferencií pri porozumení vecného textu v mladšom školskom veku

Cieľom príspevku je predstaviť výskum porozumenia textu u žiakov 3. ročníka základnej školy. Výskum sa realizuje v rámci vedeckovýskumného projektu VEGA 1/0061/21 *Procedurálne jazykové znalosti dieťaťa o porozumení textu*. V príspevku budeme prezentovať teoretické východiská projektu, metodológiu empirického výskumu a prvotné výskumné zistenia. Výskumným zámerom je rozšíriť doterajšie poznanie o implicitných znalostiach dieťaťa o porozumení textu a prispieť k formovaniu vedeckej teórie o efektívnych postupoch pri rozvíjaní procesov porozumenia textu v mladšom školskom veku. Teoretickým východiskom výskumu sú modely porozumenia textu a teórie inferencií. Inferencie sú považované za centrálny komponent porozumenia textu a zároveň prediktor porozumenia v mladšom školskom veku. Výskumný postup je založený na kvalitatívnej metodológii. V rámci žánrov vecného textu pracujeme s informačným, naratívny a multimodálnym textom. Vychádzajúc z dvoch základných typov inferencií (automatické a kontrolované inferencie) využívame pri zbere dát online metódy (stopping and asking, retelling) a offline metódy (výzvovo-otázkové podnety, paper-and-pencil-task, pološtruktúrovaný rozhovor). Prvotné výskumné zistenia poukazujú na schopnosť dieťaťa daného veku vytvárať všetky typy inferencií a reagovať na odstupňovanú pomoc administrátora. Výsledky výskumu môžu ponúknuť implikácie pre vyučovanie porozumenia textu v primárnom vzdelávaní.

Pacovská, Jasňa

Kognitívni přístup k jazyku jako smysluplný a efektivní způsob výuky mateřského jazyka

Příspěvek reaguje na zjištění, že většina učitelů českého jazyka se dosud neseznámila s kognitivním přístupem k jazyku a že také česká didaktika zohledňuje poznávací funkci jazyka jen velmi pozvolna. V textu poukazujeme na přednosti tohoto pojetí výuky a kognitivně orientovanou didaktiku považujeme za přístup, který má výrazný psychodidaktický potenciál.

Kognitivní pohled na jazyk se zaměřuje na zkoumání způsobů poznávání světa, a tak může přispívat i k odhalování poznávacích procesů žáků a studentů. Naznačuje, na co zaměřují svoji pozornost, jaké jsou jejich zájmy a hodnotová orientace. Tyto zjištění lze využít z hlediska rozvoje kreativity a podpory kultivované komunikace založené na bázi respektu ke komunikačním partnerům a také jako klíče k racionálnímu i iracionálnímu chování žáků a studentů. Tyto informace usnadňují pedagogům volbu takových učebních metod a zaměření tematických okruhů výuky, jež budou vstřícné vůči kognitivním procesům žáků a studentů a které pro ně současně budou atraktivní.

Učitelé mohou kognitivní přístup využít jako přirozenou cestu vzbuzující zájem o četbu různých typů textů: uměleckých, folklorních a obecně kulturně sdílených; pozornost je také věnována běžné každodenní komunikaci a veřejným projevům. V příspěvku bude představeno několik textů a cvičení, která názorně ilustrují vzdělávací a výchovné efekty kognitivního přístupu k jazyku.

Smola, Lukáš

Učiteléské bariéry v konstruktivistické a kognitivně-komunikační výuce českého jazyka a literatury na příkladu vlastní středoškolské praxe

Příspěvek se zabývá problematikou konstruktivistického a kognitivně-komunikačního paradigmatu ve výuce českého jazyka a literatury ve vlastní učiteléské praxi na bilingvním (česko-kanadském) gymnázium, a to konkrétně ve druhé polovině středoškolského studia (3. a 4. ročník na gymnázium). Obsahem příspěvku je reflexe nad vlastní učiteléskou činností z hlediska metodického i obsahového. Příspěvek popisuje nejen překonávání učiteléských bariér v konstruktivistickém a kognitivně-komunikačním paradigmatu ve výuce, ale částečně i didaktické uchopování učiva a didaktickou transformaci vzdělávacího obsahu.

Sporek, Pawel

Zagadnienia językowe na egzaminie ósmoklasisty w polskiej szkole podstawowej

Text wystąpienia pod tytułem *Zagadnienia językowe na egzaminie ósmoklasisty w polskiej szkole podstawowej* skupia się wokół obecności wskazanych w temacie zagadnień na egzaminie, który kończy polskou szkołę podstawową. Pokazane zostanie to, jakie kwestie językowe i w jaki sposób są przedstawione w Podstawie programowej do języka polskiego dla szkoły podstawowej, które z nich pojawiają się w arkuszach egzaminacyjnych, a také to, w jaki sposób wiedza językowa/wiedza o języku funkcjonuje na egzaminie ósmoklasisty, czego wymaga się od ucznia po ośmiu letech edukacji. W analizie uwzględniona zostanie také kwestia ortografii i interpunkcji, pokazane zostaną przykłady zadań, które pojawiły się w arkuszach wraz z ich krytyczną analizą. Całości dopełniać będzie ocena egzaminu i wymagań szkolnych w zakresie kształcenia językowego, ewentualnie wskazane zostaną postulaty zmian, które należałoby wprowadzić w koncepcji samego kształcenia w Podstawie programowej oraz egzaminie.

Šindelářová, Jaromíra

Výuka češtiny u ukrajinských žáků v české základní škole v důsledku válečného konfliktu na Ukrajině

Cílem textu je shrnout současnou situaci u nás na českých základních školách, do nichž začali přicházet vzhledem k rozpoutanému válečnému konfliktu na Ukrajině ve vyšším počtu žáci z této země. Naší snahou je poukázat na některé důležité aspekty problematiky spojené s výukou češtiny jako druhého jazyka při začleňování ukrajinských žáků do českého vzdělávacího systému. Pozornost je nejprve věnována jednak aktuální školské legislativě a poskytnutým základním informacím od pracovníků MŠMT ČR, kteří na svém webu vytvořili speciální portál k Ukrajině, jednak možností jazykové podpory těchto žáků, a to včetně využití bezplatné jazykové přípravy, Kurikula češtiny jako druhého jazyka pro základní

vzdělávání a podpory v rámci inkluzivních podpůrných opatření. Stručně je představen také obsah metodické podpory vytvořené pracovníky NPI a ČŠI. V další části textu jsou pak vyhodnoceny odpovědi námi oslovených několika desítek učitelů z praxe, kteří se vyjadřovali k tomu, do jaké míry jim v současné době při začleňování nově příchozích ukrajinských žáků do českého základního školství výše uvedené dokumenty, informace a metodické materiály napomáhají.

Šindelková, Monika

Tzv. netradiční metody ve výuce českého jazyka

V dnešní době mají učitelé mnoho možností k profesnímu sdílení, které je vnímáno jako znak budování komunity a profesionalizace. Např. v učitelských skupinách na facebooku (např. *Učitelé +, Náměty pro český jazyk 2. stupně, Kartičky z naší vesničky, Češtinovani*) můžeme sledovat mj. příspěvky učitelů, kteří poptávají řešení různých výukových situací, mj. též pomocí materiálů dle konkrétních obsahových či metodických požadavků, a také tvůrců, kteří materiály zprostředkovávají, mnohdy za finanční obnos. Tyto materiály bývají často označovány jako „netradiční“ a jako takové vzbuzují poměrně značný zájem učitelské komunity. Lze konstatovat, že mnozí učitelé usilují o změnu ve výuce a hledají nové způsoby, jak žákům učivo zprostředkovat. Ve svých příspěvcích často žádají kolegy o doporučení, jak daný obsah ve výuce uchopit jinak, zábavně či zajímavě.

Cílem příspěvku je představit téma tzv. netradičních metod ve výuce českého jazyka. Pozornost je věnována zpoplatněným materiálům, které jsou nabízeny učitelům na sociálních sítích. Námi vybrané materiály jsme analyzovali z didaktického a lingvistického hlediska s ohledem na způsob zprostředkování obsahu a rozvoj komunikačních dovedností a jazykových znalostí

Šormová, Kateřina; Králíková, Andrea

Reflexe pedagogických praxí ve studijním programu Učitelství českého jazyka a literatury pro SŠ na FF UK

Příspěvek se zaměří na reflexi pedagogických praxí realizovaných v rámci studijního programu Učitelství českého jazyka a literatury pro SŠ na FF UK. Prezentace bude vycházet z reálných zkušeností autorek při vedení seminářů k pedagogickým praxím za posledních pět let. Cílem příspěvku je reflexe role studenta, provázejícího učitele a didaktika v různých fázích učitelského studia a v různých typech pedagogické praxe. Autorky se budou podrobněji soustředit zejména na koncepční otázky z hlediska pregraduální přípravy učitelů (cíle pedagogické praxe, možnosti realizace pedagogické praxe, očekávání studenta a práce s tímto očekáváním, vliv předchozích učitelských vzorů atd.) na jedné straně a na reálné možnosti spolupráce s provázejícími učiteli a se školami (organizační možnosti školy, potřeby a očekávání provázejících učitelů, spolupráce fakulty a školy) na druhé straně. Tyto dva pohledy budou doplněny o kazuistiku konkrétních situací z realizace pedagogických praxí.

Štěpáník, Stanislav

Interakční stylistika a její didaktické implikace

Rozvoj komunikačně-slohových dovedností ve škole je doposud většinou systemizován na podkladě strukturalistické stylistiky. Na jednu stranu toto přináší určité výhody, na druhou

stranu však skýtá poměrně zásadní problémy, které svědčí o nutnosti proměny ontodidaktické perspektivy při formování obsahu výuky. Příspěvek ukáže limity současného pojetí a naznačí možná východiska proměny paradigmatu při formování učebního a vyučovacího prostředí, čímž mj. reaguje na probíhající revizi RVP. Zároveň příspěvek poukáže na paralelu mezi vývojem v mateřském oboru a v oborové didaktice češtiny a ukáže, že dobré znalosti obsahu jsou nedílnou součástí didaktických kompetencí učitelů.

Táborská, Karolina

K jazykovému obrazu ÚSPĚCHU u českých žáků

Kognitivnělingvistické paradigma ovlivňuje nejen teoretický výzkum jazykový, ale v posledních letech v českém prostředí hojně proniká také do výzkumu didaktiky mateřského jazyka. Objevují se dokonce i pokusy, jak tato východiska implementovat do výukové praxe. Kognitivnělingvistické přístupy představují možný nástroj, jak zkoumat, jakým způsobem děti poznávají a interpretují svět a podnítit tak debatu o jazyce jako o významném nositeli kulturních hodnot a didaktickém potenciálu kognitivní lingvistiky. Konkrétně se zaměříme se na žákovskou konceptualizaci pojmu ÚSPĚCH, který v mnoha ohledech souvisí s edukačním prostředím (vnímání úspěšnosti se akcentuje zejména s nástupem dětí do školy) a zároveň představuje důležitou hodnotu v životě člověka. Příspěvek prezentuje výsledky dotazníkového šetření proběhnuvšího v období 2020–2022 mezi žáky českých základních a středních škol. Empirický výzkum byl proveden v rámci přípravy disertační práce *ÚSPĚCH v jazykovém obrazu světa žáků českých základních a středních škol* a navazuje na předchozí výzkumné fáze, v nichž byla provedena analýza jazykových (slovníkových) a textových dat. Žáci v dotazníku odpovídali na sérii otevřených otázek, které měly za cíl sledovat, jaké asociace a konotace si s tímto pojmem spojují. Na základě těchto odpovědí postupně rekonstruujeme jazykový obraz ÚSPĚCHU uložený v myslích žáků.

Trysińska, Magdalena

Umiejętności językowe uczniów szkół podstawowych – raport z badań (cz. 1.)

W wystąpieniu przedstawię wstępne wyniki badań kompetencji językowych uczniów szkół podstawowych (klasy: 4., 5., 6., 7.) przeprowadzonych w czerwcu 2022 r. w jednej z małych gmin na północy Polski (7,5 tys. mieszkańców). Badanie składało się z dwóch części: zadań do tekstów popularnonaukowego i poetyckiego oraz krótkiej wypowiedzi pisemnej na zadany temat.

W części 1. raportu przedstawiam wyniki uzyskane z wybranych zadań testowych. Ponieważ wszyscy uczniowie bez względu na wiek rozwiązywali zadania sprawdzające te same kompetencje, możliwe jest zaobserwowanie, czy nauczanie języka ojczystego w szkole powszechnej umożliwia uczniom rozwój w wybranych obszarach. Można ponadto zaobserwować, w których obszarach następuje regres. Pod uwagę biorę umiejętność zastępowania wybranych słów ich synonimami, znajomość wybranych stałych połączeń wyrazowych, umiejętność rozpoznawania wyrazów posiadających ten sam rdzeń oraz umiejętność wskazywania wyrazów, których pisownia oparta jest na morfologicznej zasadzie ortograficznej.

Vočková Pavlína

Výběr vhodných uměleckých textů jako nástroj podpory čtenářství žáků učebních oborů

V příspěvku se věnujeme otázce, s jakými uměleckými texty pracovat v hodinách literární výchovy, abychom v žácích vzbudili zájem o daná díla a podpořili tak jejich čtenářství. Konkrétně se zaměřujeme na žáky učebních oborů, u kterých je v rámci sekundárního vzdělávání čtenářství nejslabší. Na základě vlastní pedagogické zkušenosti jsme přesvědčeni o tom, že je žádoucí vybírat texty, které jsou žákům blízké tematicky a zároveň jim jsou srozumitelné z hlediska jazyka. V příspěvku seznamujeme s kvalitativním výzkumem, který jsme realizovali na SOŠ (tříletý obor mechanik elektronických zařízení). Cílem šetření bylo potvrdit či vyvrátit hypotézu, že intelektuálně méně náročné a tematicky adekvátní texty mohou v porovnání s vysokou literaturou vzbudit u žáků větší zájem o daná díla a tím podpořit jejich čtenářství. Jako výzkumnou metodu jsme zvolili ohniskovou skupinu, v níž jsme se zabývali žakovskými čtenářskými prožitky tří odlišných básní. Zvláštní pozornost jsme věnovali otázce, zda jsou pro žáky atraktivnější umělecké texty, které se týkají jejich profesního zaměření.